

บทที่ 2

เฝ้ายาใจด้วยธรรมะ

นายแพทย์ธวัชมน อุนสโศค
รองผู้อำนวยการศูนย์การแพทย์ปัญญานันทภิกขุ ชลประทาน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การเยียวยาใจด้วยธรรมะให้แก่ผู้ป่วยและญาติเป็นบทบาทและภารกิจด้านศาสนาของกลุ่มอาสาศึลานธรรมที่เข้ามาเกือกลงงานด้านสาธารณสุขอย่างมีประโยชน์ และทรงคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง

โครงการศึลานธรรม เป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากแนวความคิดของกลุ่มพระนึลิตจิตอาสา สาขาวิชาชีวิตและความตาย ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย (พ.ศ. 2551 ถึงปัจจุบัน) ที่ก้าวเข้ามาเรียนรู้สู่วิถีแห่งการเยียวยาผู้ป่วยและญาติมิตรด้วยหวังให้ผู้ป่วยได้ผ่อนคลายจากความทุกข์และความเจ็บปวด ตามหลักวิชาให้การปรึกษาแนวพุทธ อันเป็นส่วนหนึ่งของการดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวม ร่วมกับการรักษา

ทางการแพทย์ ด้วยการเฝยมเขียนให้กำลังใจผู้ป่วยและญาติมิตรแบบข้างเคียง การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้การปรึกษาสร้างขวัญกำลังใจ แนะนำการวางท่าที่ต่อความเจ็บไข้และชีวิตอย่างถูกต้องตามหลักพุทธธรรม

ในฐานะแพทย์ ผมตระหนักดีว่า การบำบัดบรรเทา และการรักษาความทุกข์ทางกายไม่สามารถแยกจากการดูแลรักษาบรรเทาทุกข์ทางจิตใจ ซึ่งเป็นมิติด้านจิตวิญญาณที่เป็นองค์รวมได้ ศูนย์การแพทย์ปัญญานันทภิกขุ ชลประทาน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงร่วมกับกลุ่มศิลาธรรม ดำเนินกิจกรรมโครงการเยียวยาใจด้วยธรรมะให้ผู้ป่วยและญาติมาตั้งแต่ปี 2560 โดยกิจกรรมที่มีชื่อว่า “คลินิกพระคุณเจ้า” เพื่อรับปรึกษาปัญหาด้านจิตใจและจิตวิญญาณของผู้ป่วยและญาติ โดยเป็นการบูรณาการบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข เช่น ทีมสหวิชาชีพและกลุ่มพระอาสาศิลาธรรม เพื่อสร้างระบบในการเยียวยาทั้งด้านการบริหารทางการแพทย์และการบริหารในมิติจิตวิญญาณไปด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม ดังที่ปรากฏเป็นเรื่องเล่า (Story Telling) ของการถอดบทเรียนการดำเนินโครงการไว้ดังนี้

- **กรณีศึกษาที่หนึ่ง** ผู้ชายอายุราว 60 ปีป่วยด้วยโรคมะเร็งต่อมน้ำเหลืองระยะที่สาม ได้รับยาเคมีบำบัดมาแล้ว 3 ครั้ง แต่ไขกระดูกหลังได้รับยาครบที่สาม ผู้ป่วยเกิดภาวะแทรกซ้อนเป็นโรคปอดอักเสบทำให้หอบเหนื่อย นิ่งเฉยๆ ก็หอบเหนื่อย ต้องนอนโรงพยาบาลถึง 2 ครั้งด้วยกัน ครั้งที่สองนอนโรงพยาบาลนานกว่าสองสัปดาห์ทำให้ผู้ป่วยท้อแท้ หมดอาลัยตายอยากในชีวิต ไม่กินข้าวปลาอาหารที่โรงพยาบาลและญาติเตรียมให้ ผู้ป่วยต้องใส่หน้ากากออกซิเจนขนาดลิตรตลอดเวลา เนื่องจากออกซิเจนในเลือดต่ำ ในช่วงสองสัปดาห์ที่นอนรักษาตัว อาการปอดอักเสบไม่ดีขึ้น ประกอบกับความเครียดของผู้ป่วยทำให้เกิดภาวะทุพโภชนาการ อายุรแพทย์โรคเลือดผู้รักษาจึงตัดสินใจเขียนใบส่งปรึกษาพระคิลานธรรมใน “คลินิกพระคุณเจ้า” หลังจากที่ได้สนทนากับพระคิลานธรรม แพทย์พบว่าผู้ป่วย

มีสภาพจิตใจดีขึ้นมาก รับประทานอาหารได้และลดออกซิเจนที่ต้องได้รับในแต่ละวัน แสดงให้เห็นว่าการรักษาทางด้านจิตวิญญาณสำคัญพอๆ กับการรักษาโรคทางกาย

- **กรณีศึกษาที่สอง** ผู้ชายอายุราว 70 ปีวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็งพลาสมาในไขกระดูกรักษาด้วยยาเคมีบำบัดมากกว่า 2 ปี แต่โรคมะเร็งยังไม่สงบ ผู้ป่วยมานอนโรงพยาบาลหลายครั้งด้วยอาการติดเชื้อมากครั้งหนึ่งก็เช่นกันป่วยด้วยอาการปอดอักเสบ จำเป็นต้องให้ยาฆ่าเชื้อทางหลอดเลือดดำต่อเนื่องมากกว่าสองสัปดาห์ ผู้ป่วยรับประทานอาหารได้ดี แต่ไม่ยอมขยับ ไม่ยอมลุกเดิน ไม่ยอมช่วยเหลือตัวเอง นอนติดเตียงตลอดเวลา อายุรแพทย์ได้ปรึกษานักกายภาพบำบัดมาฝึกเดินก็ไม่สำเร็จ แพทย์ผู้รักษาจึงเขียนใบส่งปรึกษาพระคิลานธรรมใน “คลินิกพระคุณเจ้า” หลังจากนั้นผู้ป่วยยิ้มแย้มแจ่มใสอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน สามารถลุกเดินเข้าห้องน้ำได้เอง ช่วยเหลือตัวเองได้เป็นอย่างดี และกลับบ้านได้ในวันรุ่งขึ้น

การดูแลผู้ป่วยที่ได้รับความทุกข์ทั้งทางกายและจิตใจ รวมถึงญาติและครอบครัวอย่างเป็นองค์รวมในทุกมิติจึงสำคัญอย่างยิ่ง รวมทั้งศูนย์การแพทย์ปัญญานันทภิกขุ ชลประทานได้เปิดพื้นที่ให้กลุ่มศิลาธรรมดำเนินโครงการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติแก่กลุ่มอาสาพระคิลานธรรม เพื่อขยายกลุ่มพระจิตอาสาในการใช้องค์ความรู้และหลักธรรมะช่วยเหลือผู้ป่วยและญาติให้คลายความทุกข์ มีกำลังใจ

สามารถรับสภาพความเป็นจริงของชีวิตอย่างเข้มแข็ง

มูลนิธิธรรมาภิบาลทางการแพทย์ สนับสนุนโครงการเยียวยาใจด้วยธรรมะอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยเข้ามาสนับสนุนงบประมาณและการดำเนินกิจกรรมด้านวิชาการ ด้วยการประสานวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจัดอบรม ถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวเนื่องกับการดูแลคนไข้ ในสถานพยาบาล เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ อย่างมีส่วนร่วม (Interactive lecture / Workshop) ในหัวข้อต่างๆ ได้แก่ แนวปฏิบัติในการป้องกันการติดเชื้อและการแพร่กระจายเชื้อโรค ในระหว่างการเยียวยาผู้ป่วย, End of Life Care, Medical ethics and laws, การช่วยเหลือ

เยียวยาผู้ป่วยทางจิตเวช, การประเมินผู้ป่วยจิตเวชเบื้องต้น และ Holistic Health Care เป็นต้น

การสนับสนุนจากมูลนิธิธรรมาภิบาลทางการแพทย์ นับเป็นการขับเคลื่อนด้านสาธารณสุขที่สำคัญเพราะเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการดูแลรักษาผู้ป่วย รวมถึงญาติอย่างองค์รวม ให้มีความราบรื่น เชื่อมโยงบูรณาการความเข้าใจและความเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างบุคลากรทางการแพทย์ สาธารณสุข และกลุ่มพระอาสาสมัครธรรม รวมถึงการต่อยอดและพัฒนาเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบสาธารณสุขของประเทศที่มีความยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง